

خبر

اولین واکنش سخنگوی وزارت امور خارجه به استعفای ظریف

● ایسنا: بهرام قاسمی، سخنگوی وزارت امور خارجه درباره انتشار برخی اخبار به نقل از منابع موثق در وزارت امور خارجه گفت: همان‌گونه که بارها اعلام کرده‌ام، اخبار رسمی وزارت امور خارجه توسط وزیر امور خارجه، سخنگو و رئیس مرکز دیپلماسی عمومی و رسانه‌ای و به تناسب موضوعات تخصصی در مواقع لازم توسط معاونین اعلام و به اطلاع عموم خواهد رسید. او افزود: هرگونه اخبار منتشره به نقل از منابع آگاه یا مطلع در وزارت امور خارجه فاقد هرگونه اعتبار و صحت است. همچنین به گزارش ایران، قاسمی با اشاره به اینکه متن انتشاریافته از استعفای وزیر امور خارجه تایید‌نشده است، اظهار کرد: متن انتشاریافته در برخی از رسانه‌ها تحت عنوان «استعفانامه آقای محمدجواد ظریف خطاب به ریاست‌جمهوری اسلامی ایران»، متأسفانه دست‌کاری‌شده و ناقص است.

رئیس‌جمهوری:

دشمنان اعتماد، باور و امید مردم ایران را هدف قرار داده‌اند

● ایرنا: رئیس‌جمهوری در پیامی به مراسم اهدای جایزه ملی نشان (برند) برتر سال ۱۳۹۷، با بیان اینکه دشمنان اعتماد، باور و امید مردم ایران را هدف قرار داده‌اند، گفت: ارج‌نهادن به مقوله نشان تجاری اقدامی بسیار شایسته و کارآمد برای معرفی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های کشور است. حسن روحانی در این پیام تصریح کرد: تآثرن مراسم اهدای جایزه ملی به بهترین سالگرد انقلاب تجاری برتر کشور در سال ۱۳۹۷ را با میلاد با سعادت دخت پیامبر(ص)، حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها، به فال نیک گرفته و تبریکات صمیمانه خود را به تمام مادران بزرگ این سرزمین تقدیم می‌کنم.رئیس‌جمهوری در این پیام تأکید کرد: در چهلمین سالگرد انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، شاهد آئیم که دشمنان این کشور، اعتماد، باور و امید مردم ایران را هدف قرار داده‌اند، غافل از اینکه در این تقابل آشکار، ظرفیت‌های غنی و بی‌شمار فرهنگی و تمدنی، ارزش‌های مذهبی، دارایی‌های سرشار طبیعی و توان انسانی، علمی و اقتصادی و نیروی جوان و با انگیزه به خوبی قادرند از داشته‌های این سرزمین حراست کنند.

روحانی در این پیام تصریح کرد: ایران سرزمین سرمایه‌های بزرگ تاریخی، مادی و انسانی است. بسیار بجاست که این سرمایه عظیم را قدر دانسته و در مسیر گسترش امید به سوی ساختن ایرانی آبادتر حرکت کنیم. از این رواج‌نهادن به مقوله نشان تجاری، اقدامی بسیار شایسته و کارآمد برای معرفی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های این کشور است.رئیس‌جمهوری در این پیام اظهار کرد: بسیار خرسندم که در مراسم فاخر انتخاب نشان‌های تجاری برتر کشور که امروز با حضور بهترین‌های صنعت ایران در حال برگزاری است، به برگزیدگان شایسته این دوره تبریک بگویم و برایشان پیشرفت و سربلندی آرزو نمایم.

ادامه از صفحه اول

استعفایی که غیرمنتظره نبود

متأسفانه یکی از محورهای خبری در رسانه‌های جهان در چندسال گذشته این بوده که وزیر خارجه در ایران کارهای نینست و تأسیف بیشتر اینکه همین رسانه‌ها همیشه توانسته‌اند به فکت‌هایی برای توجیه این ادعای خود، دست بیابند. طبیعی است که با توجه به این ادعاها و این فکت‌ها، تلاش در داخل باید بر رد و اثبات نادرستی آنها و نیز جلوگیری از مشوب‌شدن ذهن طرف‌های کاری وزارت خارجه در کشورهای دیگر باشد، نه برعکس.

همچنین نباید از وزیر خارجه انتظار داشت که تنها به درد سپر بلاشدن بخورد و تنها مثلاً توهمین بشنود که چرا مثلاً از برجام خارج نمی‌شوی و نتواند بگوید که تصمیم در مورد ماندن در این توافق یا خروج از آن، با او نیست، به عبارت دیگر، نباید وزیر خارجه‌ای داشت که تنها برای به‌ستوه‌آوردن و سپر بلاکردن به درد بخورد. لازم است که یک‌بار برای همیشه تصمیمی در این مورد و موارد مشابه گرفته شود.

و نهایتاً اینکه مسئله، تنها مسئله ظریف نیست. امروز تقریباً همه مدیران اجرایی کشور سرنوشت حرفه‌ای خود را به‌طور مستقیم یا آنچه بر ظریف گذشته و خواهد گذشت، پیوند می‌زنند. اگر بر ظرفیتی که همیشه مورد اعتماد کامل همه ارکان جمهوری اسلامی ایران بوده و مقام معظم رهبری به دفعات پشت بلندگو ایشان را مورد تأیید و تمجید قرار داده‌اند، این برود، دیگران چه انتظاری می‌توانند داشته باشند او نخواهد رفت؟ امیدوار باشیم که در این شرایط حساس، ظریف به کار برگردد و مهم‌تر از آن امیدوار باشیم که اصلاحی در سیر امور حاصل شود.

زینب اسماعیلی: استعفا در نیمه‌شب، بعد از یک روز کاری سخت و ساعتی بعد از انتشار خبر حضور کوتاه بشار اسد در تهران و ملاقاتش با مقام معظم رهبری و حسن روحانی، رئیس‌جمهوری.

ملاقاتی که طبق تصاویر منتشره وزیر خارجه و همکارانش در آن حضور ندارند و به قول یک مقام باسابقه تشریفات، این یعنی وزارت خارجه دور خورده است. چگونه ممکن است یک هیئت خارجی به کشور بیاید و وزارت خارجه در جریان نباشد.

محمدجواد ظریف، وزیری در آستانه ۶۰ سالگی، بعد از ۶۷ ماه کار، اندکی مانده به نیمه‌شب دوشنبه و آغاز روز سه‌شنبه استعفا داد. او استعفايش را در یک پست اینستاگرامی منتشر کرد و نوشت: «از بزرگواری مردم عزیز و دلاور ایران و مسئولین محترم در ۶۷ ماه گذشته بسیار سپاسگزارم. از ناتوانی برای ادامه خدمت و تمام کاستی‌ها و کوتاهی‌ها در دوران خدمت صمیمانه پوزش می‌خواهم. شاد و سربلند باشید». ظریف را تا پیش از وزیر خارجه‌شدن در ایران، خارجی‌ها بهتر از داخلی‌ها می‌شناختند، زیرا هنری کیسینجر، وزیر خارجه اسبق ایالات متحده، در امضای کتابش نوشته بود: «تقدیم به دشمن قابل احترام، ظریف».اما او که در پنج سال وزارت خارجه با انواع همه‌ها و حملات مخالفان مواجه شد، کار سخت خود در پیشبرد دیپلماسی جمهوری اسلامی را زمین نگذاشت، اما دوشنبه‌شب، بالاخره زمزمه‌های چندماهه مبنی بر استعفای وزیر خارجه جدی شد؛ اتفاقی که تا ساعت‌ها در جامعه شوک خبری ایجاد کرد و در فضای دیپلماتیک نیز سوالات زیادی را برانگیخت.

کاسه صبرش لبریز شد

چرا جواد ظریف استعفا داد؟ پاسخ کوتاه بود. کاسه صبر وزیر لبریز شده بود. او که روزهای زیادی تا ساعات نیمه‌شب طرف مقابل را پای میز مذاکره نگه داشته بود، این‌بار برای بازگرداندن ارج‌و‌قرب دستگاه دیپلماسی بسیاری را پای شبکه‌های مجازی بیدار نگه داشت تا از تأیید خبر مطمئن شوند. اما خبر درست بود و وزیر خارجه با صفت مستعفی وارد توصیف‌ها شد و حالا همه منظر واکنش رئیس‌جمهوری به این اتفاق بودند. شاید که وزیر دل‌شکسته را به میدان مشق بازگردانند.صبح سه‌شنبه در میدان مشق اما زمان وارد تعلیق شده بود، جلساتی بی‌رقم برگزار می‌شد و تلفن‌های بی‌شمار به صدا درمی‌آمدند،

اما هیچ‌کدام پاسخی مشخص در خود نداشتند. تنها فئجان‌های چای سفید روی میزها گذاشته و برداشته می‌شد. تقریباً هیچ خبری از وزارت خارجه منتشر نمی‌شد. پیش‌تر حضور وزیر در جلسه حقوق‌بشری که قرار بود در ژنو برگزار شود کنسل شده بود و فلاحت‌پیشه، رئیس کمیسیون امنیت ملی که قرار بود در این سفر حضور پیدا کند، می‌گوید که تلفن وزیر خاموش است.

اما این خاموشی تلفن کم‌هزینه نبود. شایعه‌پردازان و آنها که همیشه از این دست اتفاقات خوشحال می‌شوند، شروع به گمانه‌زنی کردند. بخش خبرهایی با این مضمون که استعفا پذیرفته شد یا سرپرست انتخاب شد و… نکته جالب طرح برخی اسامی برای جانشینی ظریف بود که از دوردست‌ترین آدم‌ها با توجه به گرایش هر رسانه فردی مطرح می‌شد.

اما درحالی‌که پذیرش یا عدم پذیرش استعفا در سایت‌ها و کانال‌ها دست‌به‌دست می‌چرخید، محمود واعظی، رئیس دفتر رئیس‌جمهوری، در حساب کاربری خود در اینستاگرام نوشت: «سخنان امروز رئیس‌جمهور در تجلیل از وزیر امور خارجه‌اش، گواهی روشن بر رضایت کامل نماینده ملت ایران از مواضع و عملکرد هوشمندانه و مؤثر دکتر ظریف، پاسخ محکمی به برخی تحلیل‌های نادرست و مغرضانه است. از نظر دکتر روحانی، جمهوری اسلامی ایران تنها یک سیاست خارجی و یک وزیر امور خارجه دارد».

سیاست

روحانی هنوز به استعفای ظریف واکنشی نشان نداده است

سکان وزارت بدون وزیر

تلنگری برای بازگشت وزارت امور خارجه به جایگاه قانونی

در همین حال شایعه استعفای دسته‌جمعی دیپلمات‌ها منتشر شده بود؛ در واکنشی به نقل از ظریف آمد که «تأکید بنده به همه برادران و خواهران عزیز در وزارت خارجه و نمایندگی‌ها این است که با کمال صلابت وظایف خود در دفاع از کشور را دنبال کنند و از چنین اقداماتی به شدت پرهیز کنند. برای بنده خدمت در کنار شما افتخار بود و امیدوارم استعفای بنده تلنگری برای بازگشت وزارت امور خارجه به جایگاه قانونی‌اش در روابط خارجی باشد. از همه شما ممنونم». در خبر دیگری که روز گذشته به نقل از ظریف منتشر شد، محمدجواد ظریف به سایت آریا گفت که «استعفای من صرفاً به منظور دفاع از شان و جایگاه وزارت امور خارجه در روابط خارجی بوده است که آن را در کنار سایر توانمندی‌ها برای امنیت ملی ایران حیاتی می‌دانم. من ناراحتی و دلخوری شخصی ندارم و نیازی به دلجویی نباشد. به عنوان وزیر خارجه وظیفه داشتم به خاطر منافع ملی و اقتدار کشور در برابر رعایت‌نشدن جایگاه وزارت خارجه واکنش نشان دهم. بقیه گمانه‌زنی‌ها صرفاً زائیده خبیلات افراد است».این در حالی است که روز گذشته رئیس‌جمهور واکنشی به استعفای ظریف نداشت و تا ساعت تنظیم این گزارش خبری مبنی بر پذیرش استعفا از سوی روحانی مطرح نشد. برخی اعلام کردند که حتی متن استعفایی نیز از سوی ظریف به رئیس‌جمهور ارائه نشده است.

نگاهی به دوره پرفراز و نشیب ظریف در وزارت خارجه

۶۷ ماه هجمه

این براساس وقای به عهد ماست، اما این سند همین الان نقض شده است». حسین شریعتداری، مدیرمسئول روزنامه کیهان، نیز از مخالفان سرسخت ظریف در سرمقاله‌ای با عنوان «اشک‌ها و لیخندها» نوشت: «بعد از انتشار متن توافق‌نامه ژنو به تحلیل محتوای آن پرداختیم و با ارانه اسناد و شواهدی، به این واقعیت تلخ اشاره کردیم که توافق‌نامه ژنو غیر از یک دست‌آورد -اثبات غیرقابل اعتمادبودن آمریکا- دست‌آورد دیگری نداشته و ندارد». شریعتمداری با اشاره به اصولی از قانون اساسی می‌نویسد: «بابارای تا توجّه به اصول یادشده از قانون اساسی، توافق‌نامه ژنو از نگاه نظام جمهوری اسلامی ایران فاقد وجاهت قانونی بوده و اعتبار اجرایی ندارد». اقدامات مخالفان اما به همین اظهارنظرها محدود نیست. چند ماه بعد، یعنی در اردیبهشت ۹۳ همایش «دولوپسیم» برگزار می‌شود. مهدی کوچک‌زاده، غلامحسین الهام، محمدعلی رامین، وحید یامین‌پور، صادق محصولی، عباسعلی کدخدایی، مهرداد بذراپاش و جواد کریمی‌قدوسی، از جمله سخنرانان این همایش هستند. فهرست بلندبالای سخنرانان و نگاهی به اسامی آنان نشان می‌دهد که این همایش برایشان اهمیت بسیاری دارد؛ چراکه گویی با تمام قوا می‌خواهند توافق‌نامه ژنو را زیر سؤال ببرند و آن را «ضعیف» بخوانند.

برداشت‌های یک توافقی
تفاهم لوزان دومین دست‌آورد مذاکرات وزیر خارجه با ۵+۱ است که در فروردین سال ۹۳ به دست می‌آید. تفاهم‌نامه بعد از هشت روز مذاکره فشرده در دانشگاه لوزان س‌وینیس قرائت می‌شود. فکت‌شیت منتشرشده از سوی آمریکایی‌ها با بیانیه لوزان و تفاهم صورت‌گرفته و همچنین اظهارات ظریف، وزیر امور خارجه ایران و فدریکا موگرینی، رئیس سیاست خارجی اتحادیه اروپا تفاوت دارد؛ چراکه آمریکا دست‌آوردهای خود در تفاهم‌ها را به حضور در جلسه کمیسیون امنیت علی‌اکبر صالحی، رئیس سازمان انرژی اتمی، درباره این فکت‌شیت می‌گوید: «آمریکایی‌ها با انتشار فکت‌شیت تشویش‌فکری ایجاد کردند و انتظار داشتیم که آمریکایی‌ها موارد نادرست را آن‌قدر در فکت‌شیت خودشان نمی‌آوردند».
باین‌همه بهانه جدید دلواپسان برای حمله و انتقاد مجدد آنها از تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای به دست آمده است. ظریف برای بهارستان می‌شود تا این فکت‌شیت به جلسه کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس و پس از آن در جلسه غیرعلنی و همچنین حضور در تلویزیون و همچنین در گفت‌وگوهای خبری متفاوت توضیحاتی دراین‌باره ارائه کند. در همین ارتباط ۲۱۲ نماینده مجلس در روز ۲۳ فروردین با صدور بیانیه‌ای خطاب به وزارت امور خارجه خواستار انتشار هرچه سریع‌تر فکت‌شیت ایرانی می‌شوند، اما بسیاری از این نمایندگان در بیانیه را امضا می‌کنند. با شنیدن سخنان وزیر امور خارجه در خواست خود را پس می‌گیرند.
باین‌حال تعدادی از نمایندگان در تذکری کتبی به وزیر امور خارجه خواستار صدور گزاره‌برگ (فکت‌شیت) وزارت امور خارجه درخصوص مذاکرات هسته‌ای می‌شوند. سیدمرتضی حسینی، نادر قاضی‌پور، فرج‌الله عارفی، محمداسماعیل کوثری، مهدی‌مهدی زاهدی، فتح‌الله حسینی، حسین سبجانی‌نیا، حمید رسایی، محمد کوچک‌زاده، روح‌الله حسینیان و سیدمحمود نبویان ازجمله نمایندگانی هستند که این تذکر کتبی را به

ساعتی بعد متنی منتشر شد که به شدت از سوی وزارت خارجه تکذیب شد. قائم‌مقام وزیر امور خارجه نیز در همین زمینه تأکید کرد که استعفای محمدجواد ظریف با هماهنگی رئیس‌جمهور نبوده است.

ملاقات خارجی بدون وزیر خارجه

اما ناهماهنگی تنها در استعفا نبود. وزیر خارجه که در تمام پنج سال وزارتش تحت حمله داخلی و فشار بیرونی بود، از سوی مقام معظم رهبری حمایت می‌شد. حسن روحانی نیز به عنوان رئیس‌جمهور حامی او به نظر می‌رسید، اما روز دوشنبه اتفاقاتی در حوزه دیپلماسی رخ داد که تکان آخر در دستگاه دیپلماسی بود. رئیس‌جمهور سوریه برای ملاقات با رهبری و رئیس‌جمهور به تهران آمد. ملاقاتی که وزیر خارجه در آن حضور نداشت. شاید همین موارد بوده که ظریف در متش خطاب با همکاران وزارت خارجه بگوید «امیدوارم استعفای بنده تلنگری برای بازگشت وزارت امور خارجه به جایگاه قانونی‌اش در روابط خارجی باشد».

برای تشکر آمده بود

اما حسن روحانی روز گذشته در سخنرانی‌ای که انتظار می‌رفت در آن واکنشی جدی به موضوع استعفا نشان دهد، در اظهاراتی نه چندان برانگیزاننده گفت «ما در صحنه سیاسی و صحنه بین‌المللی موفق هستیم. ما در منطقه کار بزرگی انجام دادیم. این کار بزرگ بر دوش همه نیروهای مخلص بوده است. بخشی از این بار را سپاه بر دوش داشته است. بخشی از این بار بر دوش وزارت خارجه بوده و بخشی از این بار را اقتصاد کشور بر دوش داشته است. دیروز رئیس‌جمهور سوریه، آقای بشار اسد از دمشق پرواز می‌کند و به دیدار مقام معظم رهبری می‌رود و ما هم با هم دیدار داشتیم. او گفت برای تشکر از ملت و رهبر ایران آمده است. اتفاقاً در بحث‌هایش از وزارت خارجه تشکر کرد، این کارها ما همه ما با هم در منطقه انجام می‌دهیم». او همچنین بدون اشاره به استعفای ظریف گفت: «از وزیر امور خارجه، وزیر نفت و رئیس بانک مرکزی به خاطر ایستادگی و توانمندی‌شان تشکر می‌کنم. ظریف، همتی و زنگنه نیروهایی بودند که در خط مقدم ایستاده‌اند. عمدتاً فشارها هم بر این سه بخش است».از استعفای وزیر خارجه یک شبانه‌روز گذشته و هنوز مشخص نیست سکان دستگاه دیپلماسی به دستان او بازمی‌گردد یا نه، روزهای پرتلاهایی در پیش است.

وزیر امور خارجه می‌دهند: نمایندگانی که اکثریت آنها از اعضای جبهه پایداری و دلوایسان میمیشگی مذاکرات هسته‌ای هستند.

حاشیه یک پیاده‌روی

پیاده‌روی ۱۵ دقیقه‌ای با همتای آمریکایی از نقاط اوج حمله به ظریف است. دی‌ماه سال ۹۲ وزیر خارجه بعد از مذاکرات فشرده با ۵+۱ دقایقی به همراه جان کری در خیابان ساحلی ژنو پیاده‌روی می‌کند. ظریف در این‌باره چنین توضیح می‌دهد: «به دلیل اینکه جلسه صبح و بعد داشتیم نیاز بود که چنددقیقه‌ای بحث‌ها متوقف شود و به شکل دیگری ادامه یابد؛ این کارها در بحث‌های دیپلماسی خیلی طبیعی است؛ ژنو دو ایراد داشت، یکی اینکه هتل باغ و حیاطی نداشت و دیگر اینکه کوچه‌های کنار هتل که چنددقیقه‌ای در آن قدم زدیم پر از خبرنگار بود و آنها هم این‌گونه سوزه‌ها و عکس‌ها را می‌پسندند». اما تندروها باز هم دلواپس می‌شوند. ۲۱ نماینده مجلس پیاده‌روی محمدجواد ظریف با جان کری و سفر به فرانسه را «دو خطای دیپلماتیک در حاشیه مذاکرات اخیر» خوانده و با طرح سؤال از وزیر امور خارجه خواهان پاسخ‌گویی او می‌شوند. کاظم صدیقی، خطیب موقت نماز جمعه تهران، رفتار تیم مذاکره‌کننده ایران را «دور از شان» دیپلماسی جمهوری اسلامی توصیف کرد و خطاب به آنها گفت: «مردم این کار شما را نمی‌پسندند». سردار محمدرضا نقدی، رئیس سازمان بسیج مستضعفین، از جمله منتقدان است که از محمدجواد ظریف می‌خواهد تا «رسماً به‌خاطر حرکت‌های ناپسند اخیر از ملت ایران عذرخواهی کند».

میان‌ماندن و رفتن

مذاکرات هسته‌ای در تیر ۹۴ ر قالب برجام به نتیجه می‌رسد. هرچند این توافق موج امیدواری در کشور را شکل می‌دهد، اما منتقدان از آغاز بر طبل انتقاد از ظریف می‌کوبند، حتی با اینکه برجام در مجلس اصولگرای نیم طرف ۲۰ دقیقه تصویب می‌شود. منتقدان اما از ابتدا با ادعای بتون‌ریختن در راکتور اراک و سپس موضوع برچیده‌نشدن تمام تحریم‌ها – درحالی‌که تحریم‌های هسته‌ای مدنظر توافق بود– حمله به دستگاه دیپلماسی را ادامه می‌دهند. این حملات در حالی‌شدت می‌گیرد و برجام را بی‌اثر جلوه می‌دهد که با انتخابات ریاست‌جمهوری ایالات متحده و روی‌کارآمدن ترامپ و تندروهای آمریکایی، گویا همه‌چیز برای تغییر مودرنظر تندرروها، چه در داخل و چه در خارج فراهم می‌شود. ترامپ هنوز یک سال نشده بود که در کاخ سفید اقامت داشت، اما از برخی توافقی‌نامه‌های مهم بین‌المللی خارج شد و خروج از برجام هم مهم‌ترین تهدید رئیس‌جمهوری جدید آمریکا بود که به حقیقت پیوست. خروج آمریکا مصادف بود با اعمال تحریم‌های یک‌جانبه این کشور علیه ایران و همین‌ها کافی بود تا افراطی‌های درون کشور برجام را چماقی کرده و مدام بر سر وزیر خارجه ببرند یا به زبان استهزا یا به طعن و کنایه از آنچه فرجام بی حاصل برجام می‌خواندند، سخن می‌راندند؛ هر تعللی در این زمینه را برنمی‌تافته و حاضر به زمان دادن به وزیر امور خارجه کشورشان نبودند.
باین‌حال ظریف همه تلاش خود را به کار بسته بود تا مولود دولت روحانی را به نتیجه برساند، اما ظاهراً تنها قصد ظریف و دستگاه دیپلماسی برای این موضوع تعیین‌کننده نبود و کار به جایی رسید که او را وادار کرد به‌رغم آنکه از ماندن و پایداری سخن گفته بود، یک‌باره کاسه صبرش لبریز شود.

یادداشت

روان‌شناسی وزیر خارجه مستعفی ایران وقتی توانایی‌های ظریف راه‌گشا نیست

مهدی ملک‌محمد

● محمدجواد ظریف چرا ناگهان استعفا داد؟ این سؤال مشترک اغلب کسانی است که خبر استعفای او را شنیده‌اند. پاسخ به این سؤال را می‌توان به وقوع یک اتفاق یا اتفاقاتی نسبت و رفتار وزیر خارجه مستعفی ایران را عملی واکنشی دانست. این پاسخ ممکن است از منظر رسانه‌ای و سیاسی و حتی اجتماعی مقبول باشد، اما در علم روان‌شناسی این سخن پذیرفتنی نیست، چراکه انسان از منظر این علم موجودی کشگر است که باورها و افکارش او را به سوی هر نوع کنشی وامی‌دارد، نه اتفاقات بیرونی. از همین منظر باید دریافت که چگونه وزیر خارجه امیدوار و سخت‌کوش کشورمان ناگهان دست از تلاش برمی‌دارد و استعفا می‌دهد. ریموند کتل، روان‌شناس بزرگ معاصر که عمری را در حوزه روان‌شناسی شخصیت گذرانده، باور دارد که برای شناخت شخصیت انسان می‌توان به‌جز تست‌هایی که برای این کار طراحی شده‌اند، به سوابق زندگی افراد مراجعه کرد. سوابق زندگی محمدجواد ظریف قبل و بعد از وزارت به‌خوبی نشان می‌دهد که او سال‌های سختی را پشت‌سر گذاشته و کنار نکشیده است؛ چه آن هنگام که در مقام معاونت بین‌الملل وزارت خارجه قرار گرفت و از دکتر خرازی، وزیر خارجه وقت، درخواست کرد تا به دفتر نمایندگی ایران در سازمان ملل منتقل شود، چه هنگامی که در این دفتر با روی‌کارآمدن دولت نهم به مسئولی بدون مسئولیت تبدیل شد و چه شش سال درامتایک وزارتش که پر بوده از اشک‌ها و لیخندها. در تمامی این سال‌ها تنها چیزی که او را – فارغ از اتفاقات بیرونی – به جلو حرکت داده، نگاه امیدوارانه بوده است. اگر قرار باشد با توجه به همین سوابق نمرات او را در تست پنج‌عاملی شخصیت (NEO)، که معتبرترین و علمی‌ترین تست شخصیت است، حدس بزنیم، به نتایج زیر دست می‌یاییم۱:
عصیت یا روان‌رنجوری پایین: شاخص عصیت دربرگیرنده عناصری از آسیب‌پذیری یا ناخوش‌حوالی روان‌شناختی است. افرادی که در این شاخص نمره‌های بالایی دریافت‌کنند، احتمالاً بیش از دیگران دارای باورهای غیرمنطقی درباره محیط اطرافشان هستند و قدرت کمتری در کنترل هیجان‌های منفی‌شان دارند، اما رفتارهای محمدجواد ظریف در سال‌های پرفرازونشیب مسئولیت‌هایش نشان می‌دهد که او اجازه قدرت‌نمایی به هیجاناتش را نداده است. این مدعا، البته، به‌منزله فقدان هیجانات نیست و به‌عبارت دیگر فرد با عصیت پایین خشمگین هم می‌شود، اما اجازه تسلط خشمش بر تصمیماتش را نمی‌دهد! ۲. برون‌گرا: وزیر خارجه پرتلاش ایران همیشه فردی اجتماعی، قاطع، فعال و اهل گفت‌وگو بوده است. از همین‌رو می‌توان در مقیاس برون‌گرایی که او نمره بالایی داد. برون‌گرایی دکتر ظریف در مسئولیت‌هایش چنان روشن و هویداست که «ایزا اندرسون»، رئیس وقت دانشکده روابط بین‌الملل دانشگاه کلمبیا، در زمان حضور او در دفتر نمایندگی ایران در سازمان ملل به شوخی می‌گوید: «من هرجا می‌روم تو هستی، مگر قرار است کنبدای کنره یا جای دیگری شوی؟»۳.
گشوده به تجربه‌های جدید: فقط یک انسان خلاق و شجاع می‌توانست قفل بسته مذاکرات هسته‌ای را با خلاّیت و شجاعتش باز کند و برجامی را بیافزیند. بر اساس تست پنج‌عاملی شخصیت، افرادی که نمره بالا در کوشودگی به تجربه‌های جدید کسب می‌کنند انسان‌هایی هستند که در باروری تجربه‌های درونی و دنیای پیرامونشان کنجکاو بوده و زندگی‌شان سرشار از تجربه‌های جدید است. با مطالعه کتاب «آقای سفیر» می‌توان به دنیایی از تجربه‌های جدید آقای وزیر خارجه سابق دست یافت. ۴. توافق‌پذیر: یک دیپلمات موفق کسی است که در شاخص توافق‌پذیر نیز نمره بالایی کسب کند. دیپلمات‌ها به هم‌گرایی و نه واگرایی می‌اندیشند. به مشترکات بیش از اختلافات اهمیت می‌دهند و باور دارند که با گفت‌وگو می‌توان بسیاری از مشکلات را حل کرد. آنها به بازکردن گره‌ها با دستانشان اعتقاد دارند. بعید است که کسی در میزان بالای توافق‌پذیری محمدجواد ظریف تردید داشته باشد. ۵. وظیفه‌مندبودن: در شاخص وظیفه‌گرایی تست پنج‌عاملی شخصیت، دو ویژگی عمده توانایی کنترل هیجانات و تمایلات شخصی و داشتن و به‌کارگیری طرح و برنامه در رفتار برای رسیدن به اهدافی مشخص مورد بررسی واقع می‌شود. فردی مانند دکتر ظریف به‌دلیل هدف‌مندی و آینده‌نگری قطعا در این شاخص نیز نمره بالایی کسب می‌کند. فارغ از مصداق روشنی مانند به‌نتیجه‌رساندن مذاکرات هسته‌ای، می‌توان به دو مصداق دیگر در کتاب «آقای سفیر» اشاره کرد: «در بخش بین‌الملل که شاید تخصصی‌ترین بخش وزارت خارجه باشد، تمام تلاش‌م را کردم تا این بخش، هر چه علمی و تخصصی‌تر و مبتنی‌بر تحولات، روزآمد باشد. این حوزه از کار دیپلماسی بعدها به یکی از حوزه‌های قدرت نرم معروف شد». «در آن دو سال آخر (ریاست دفتر نمایندگی ایران در سازمان ملل در دولت نهم) مذاکره‌ای به بنده محول نمی‌شد و بیشتر در جهت روشن‌کردن افکار عمومی آمریکا راجع به برنامه هسته‌ای ایران فعالیت می‌کردم. مخصوصاً با توجه به موضوع‌گیری‌های تند آقای احمدی‌نژاد، فضا در محیط آکادمیک آمریکا علیه ایران بسیار خصومت‌آمیز بود. حتماً باید در این فضا مقداری روشنگری صورت می‌گرفت».

ادامه در صفحه ۳